

Kapitel 2 – Arbetsmarknad och branscher

Nu är det dags att börja titta på de alternativ och möjligheter som finns för dig på det som vi kallar arbetsmarknaden. Där möts de som vill jobba och de som vill erbjuda jobb.

Men först några vanliga ord och begrepp som är bra att känna till när man pratar om arbetsmarknaden.

Begrepp	Förklaring
Arbetstagare, Anställd	De som jobbar för en arbetsgivare.
Arbetsgivare	De som erbjuder jobb och anställer. Det kan vara företag, kommuner och organisationer.
Kompetens	Det du kan om ett speciellt område som gör att du kan jobba med de arbetsuppgifter som finns inom det området.
Tillsvidareanställning, Fast jobb	Ett jobb som du har tills vidare, utan bestämt slutdatum.
Tidsbestämd anställning	Ett jobb som du har en viss bestämd tid.
Arbetslös	En person som vill jobba men inte har något jobb
Anställningsavtal	En överenskommelse mellan den som är anställd och den som erbjuder jobb.
Lön	Den betalning som du får när du jobbar och utför arbetsuppgifter.
Facket	En förening för de som jobbar inom samma yrke eller bransch på arbetsmarknaden. Föreningens uppgift är att hjälpa de anställda med löneförhandlingar och jobbar för att det är en bra arbetsmiljö på jobbet.
A-kassa, arbetslöshetskassa	Om du skulle bli arbetslös, då kan du få ersättning som täcker en del av din tidigare lön från a-kassan om du är medlem där. För att få ut ersättning måste du ha jobbat eller varit medlem en längre period.
Kollektivavtal	Ett avtal mellan facket och arbetsgivarna där man kommit överens om viktiga delar i anställningsavtalen. Det handlar om arbetstid, arbetsmiljö, semester osv.
Uppsägningstid	Den tid som går från att du själv har valt att sluta din anställning eller att arbetsgivaren har sagt att du måste sluta, till att du faktiskt slutar jobba på den arbetsplatsen.
SCB	Statistiska Centralbyrån är en myndighet som samlar in statistik om många olika saker i samhället. Bland annat håller de koll på vilka yrken som finns i Sverige och hur många som jobbar inom varje yrke.

Arbetsmarknaden delas in i olika områden

För att lättare få en överblick av arbetsmarknaden brukar man sortera yrken som finns i samma verksamhetsområde i grupper som kallas branscher eller näringar. Exempelvis finns byggbranschen, besöksnäringen och gröna näringar.

Vilka branscher eller näringar kommer du på?

Titta gärna hur de sorterar yrken på Arbetsförmedlingens webbplats.

Utgå från Arbetsförmedlingens webbplats och ta reda på några yrken som finns i olika yrkesområden.

Yrkesområde/ bransch/ näring:	Exempel på två yrken som finns i yrkesområdet:
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....

Några yrken finns i flera branscher, vilka yrken kan det vara tror du?

Exempel: Chef .....

.....

.....

Obalans på arbetsmarknaden

På en marknad så pratar man om tillgång och efterfrågan. Det gör man på arbetsmarknaden också. Det bästa är när det finns lika många jobb tillfällen som det finns personer som vill jobba inom ett visst yrke. Men ibland blir det obalans.

Det kan finnas fler som vill jobba inom ett visst yrke än vad det finns arbetsgivare som vill anställa. Det kallar man att det är överskott på arbetskraft och de som vill jobba inom yrket kanske inte hittar något jobb och blir då arbetslösa.

Det kan också vara så att det finns för få som vill jobba inom ett visst yrke och arbetsgivarna hittar ingen att anställa. Då är det brist på arbetskraft.

I Sverige bestäms antalet utbildningsplatser bland annat av hur många som vill utbilda sig till ett visst yrke och hur många som kan lära ut yrket. Till viss del bestäms antalet platser också av om det saknas många som kan yrket. Då kan det skapas fler utbildningsplatser för att det ska bli bättre balans. Antalet platser på gymnasieprogrammen ska, så långt det är möjligt, följa elevernas önskemål om vilket gymnasieprogram de vill gå.

En del tycker att antalet utbildningsplatser till olika yrken som finns i ett land ska styras av hur stort behovet av arbetskraft inom yrket är så att det inte blir obalans på arbetsmarknaden. Då kan det bli så att alla som vill utbilda sig till ett visst yrke inte får det för att platserna inte räcker till.